

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen aluekehityksen tilanne- ja kehityskuva

Esittely VN-verkostolle, 15.1.2025

Pirjo Peräaho, pirjo.peraaho@keskisuomi.fi

Kirsi Mukkala, kirsi.mukkala@keskisuomi.fi

Maahanmuutto jatkui vahvana vuonna 2024

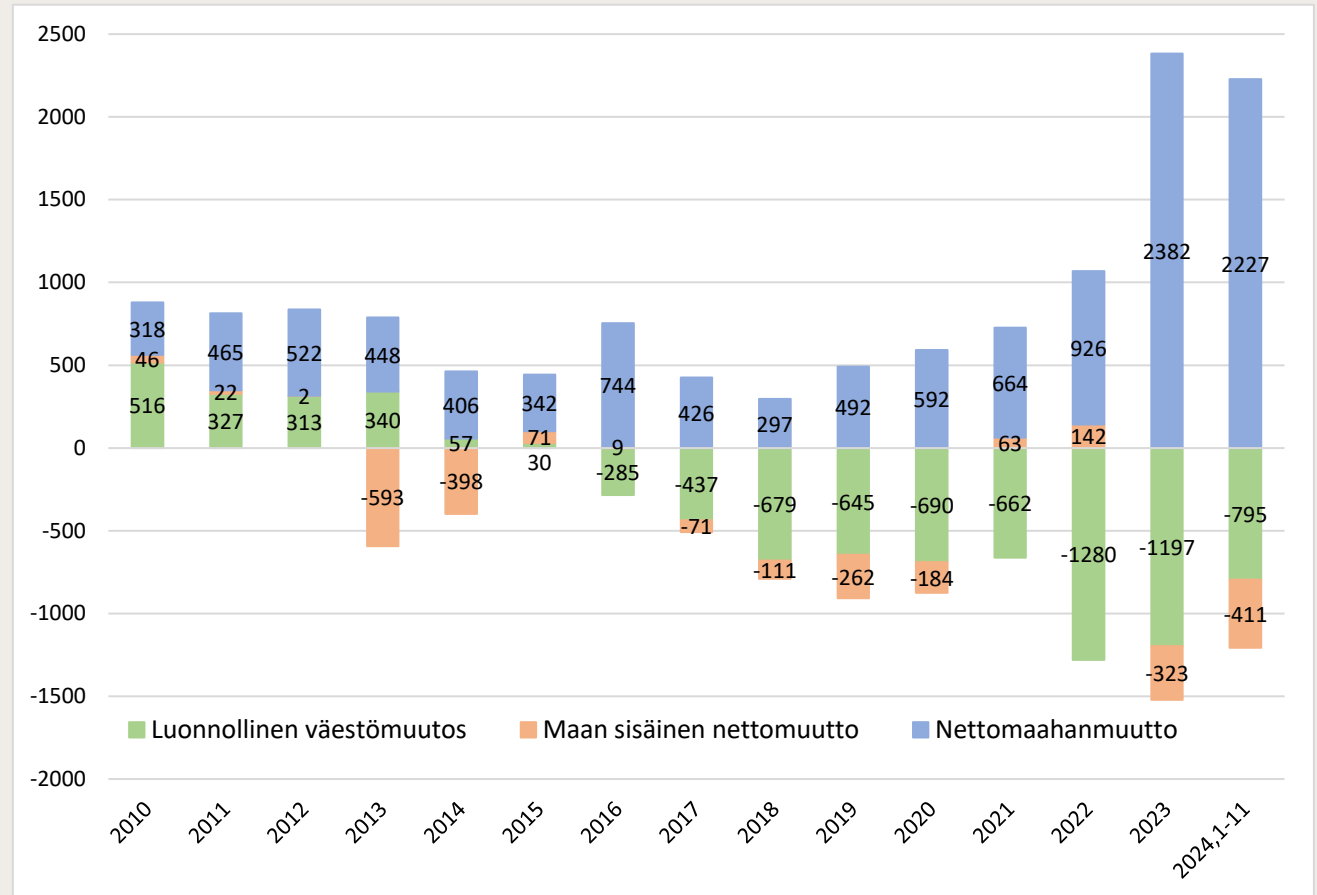
Keski-Suomi on maan viidenneksi suurin maakunta, jonka väestömäärä vuoden 2024 marraskuussa oli 274 325 (5 % maan väestöstä). Väestöstä 70 % on keskittynyt Jyväskylän seudulle.

Vuoden 2024 tiedot ennakoivat runsasta väestömäärän kasvua Keski-Suomeen toista vuotta peräkkäin.

Maahanmuutolla on ollut merkittävä väestöä lisäävä vaikutus maakunnassa jo pitkään. Vuosien 2023 ja 2024 nettomaahanmuutto on ollut ennätysellisen suurta ukrainalaisten hakiessa kotikuntaa. Tämä näkyy myös Jyväskylän ulkopuolella, erityisesti vastaanottokeskuksissa.

Maan sisäinen muuttoliike on vaikuttanut viime vuosina negatiivisesti Keski-Suomen väestökehitykseen.

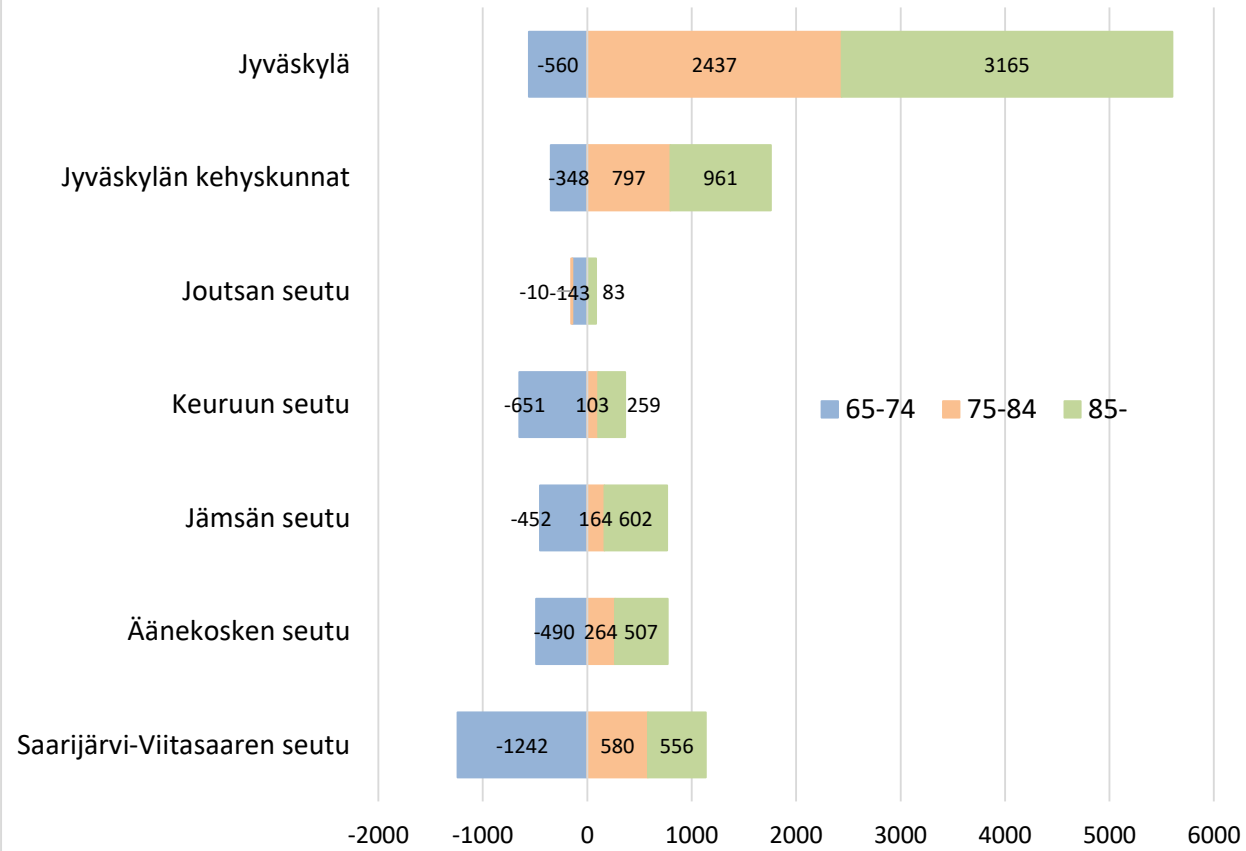
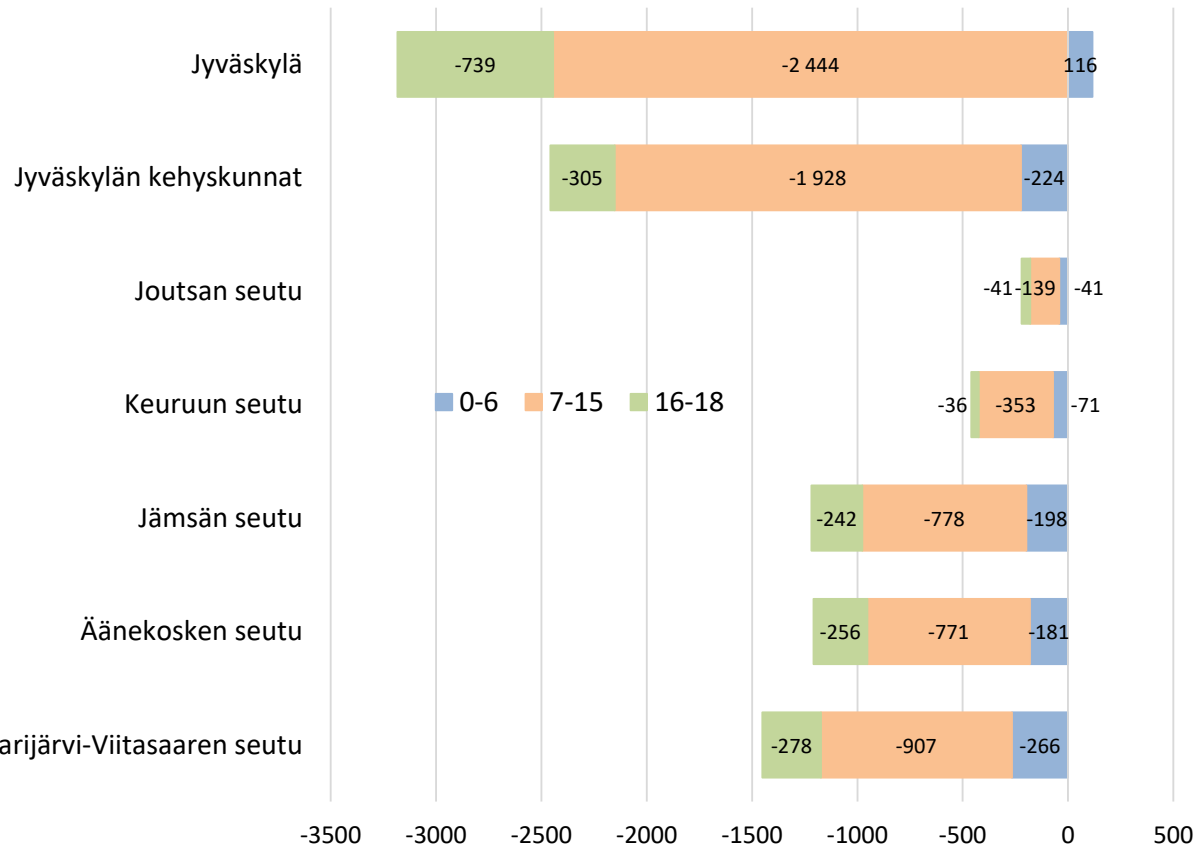
Luonnollinen väestömuutos laskee väestömäärää merkittävästi. Kuolleiden määrä on ylittänyt syntyneiden määrän vuodesta 2016 alkaen. Syntyvyys on laskenut Keski-Suomessa noin kolmanneksella 10 vuoden aikana.

Lähde: Tilastokeskus

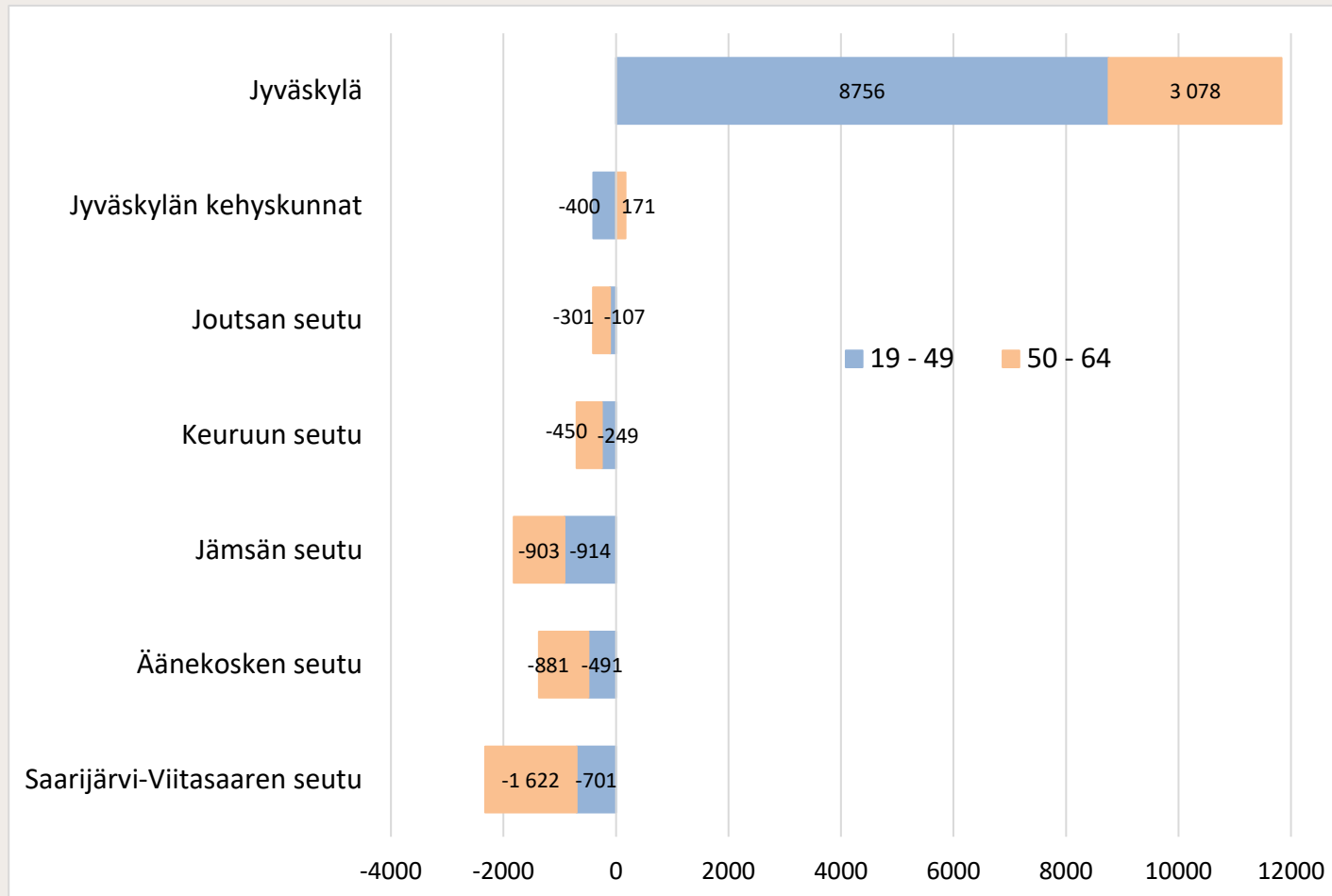
Ikärakenteen nopea muutos koskettaa kaikkia seutuja, ikäryhmien määrän ennustettu muutos vuosina **2023-2035**

Lähde: Tilastokeskus

Työikäisten määrä kasvaa vain Jyväskylän seudulla, ikäryhmien määrän ennustettu muutos vuosina 2023-2035

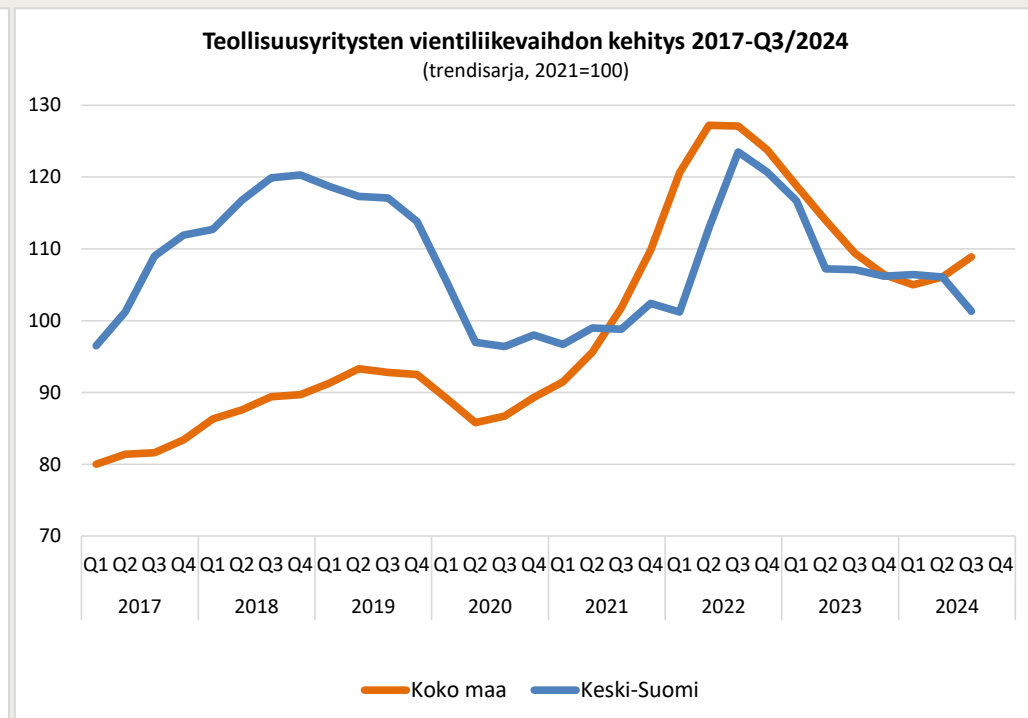
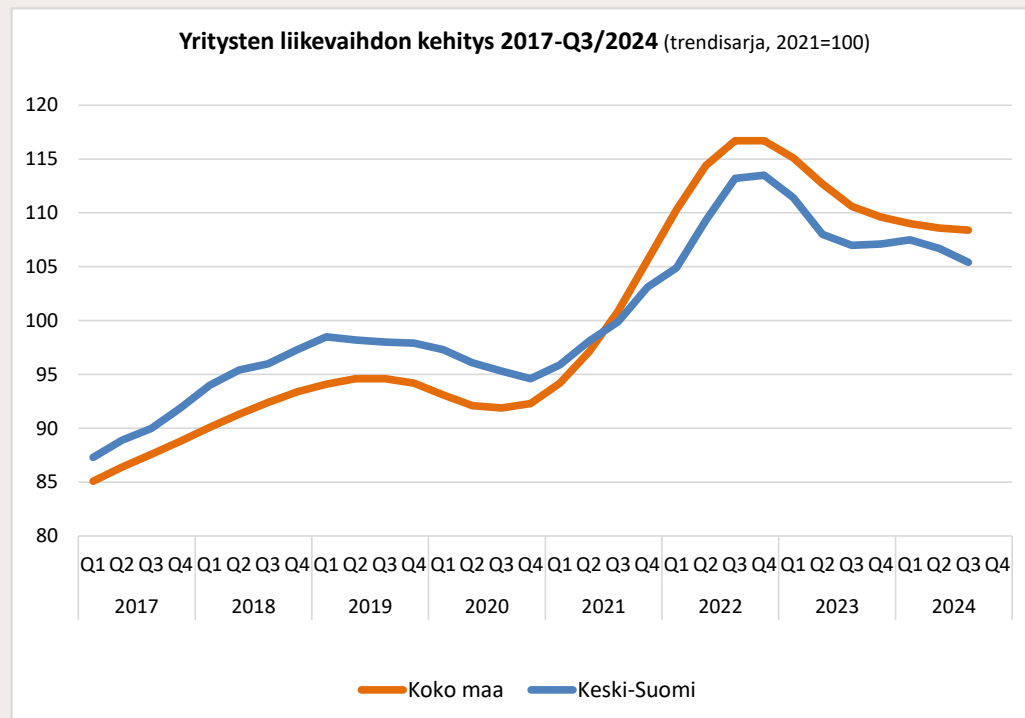
Lähde: Tilastokeskus

Talous hiipui rakentaminen edellä – kasvun käänne odotuttaa

Vuonna 2023 alkanut yritysten liikevaihdon alavireinen kehitys on jatkunut. Vaikeasta taloustilanteesta huolimatta yksityisten palvelualojen liikevaihto on pysytellyt Keski-Suomessa maltillisessa kasvussa. Sen sijaan rakentamisen alan ja teollisuuden liikevaihtokehitys on ollut heikkoa.

Haasteena Keski-Suomessa on edelleen vaatimaton vientiliikevaihdon kehitys, jota heikko maailmantalous on kurittanut entisestään. UPM:n Kaipolan paperitehtaan lakkautuksesta koituneita menetyksiä ei ole merkittävästi saatu kurottua kiinni.

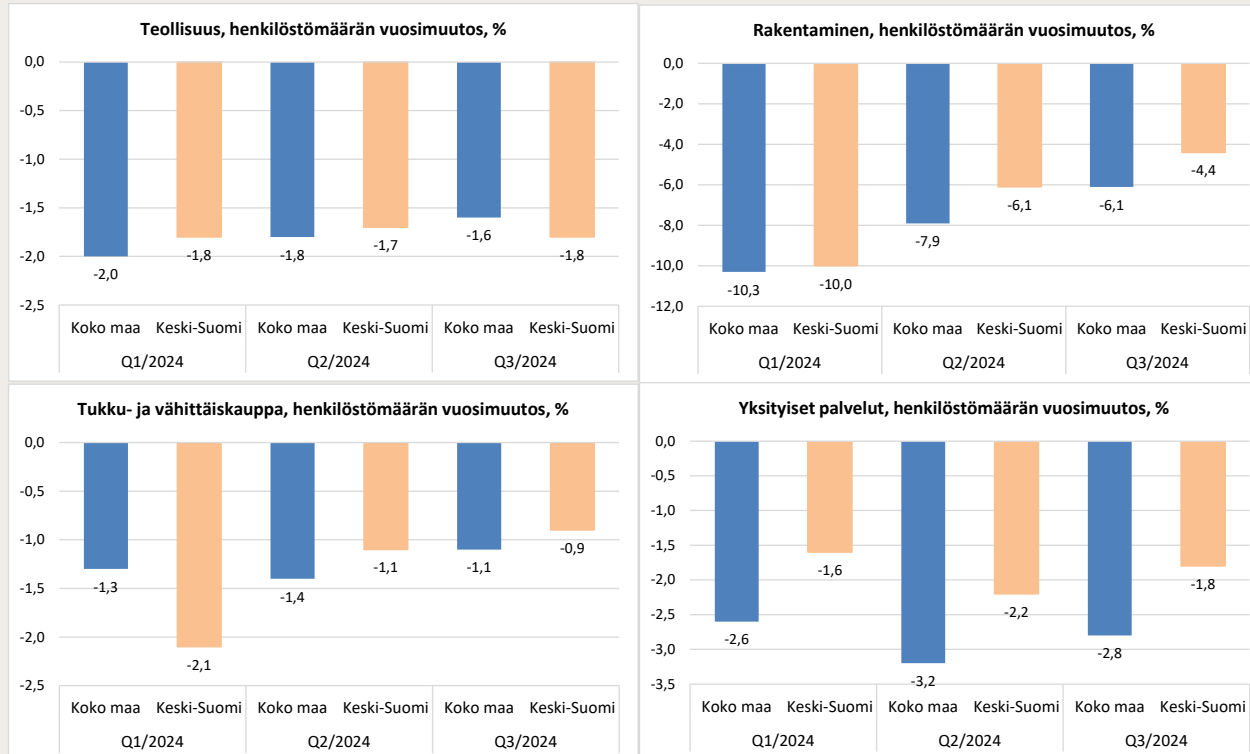

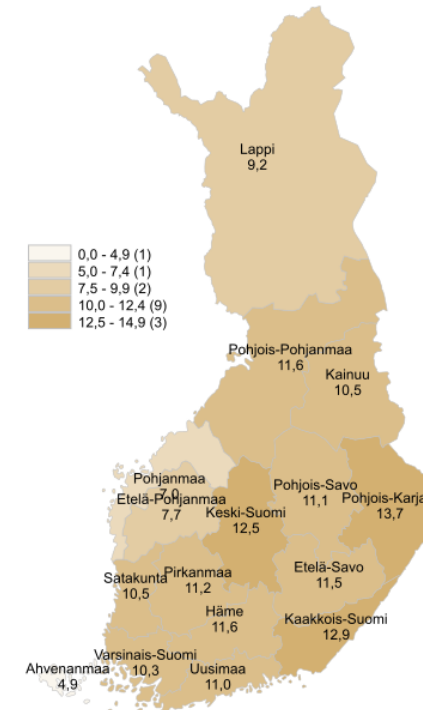
Työmarkkinoiden veto hyytyi laskusuhdanteen pitkittyessä

Yritysten henkilöstömäärän kehitys jatkui talouden heikentyneistä suhdanteista huolimatta pitkään varsin hyvänä, mutta kääntyi laskuun vuoden 2023 lopulla. Henkilöstömäärä on vähentynyt kaikilla päätoimialoilla, mutta erityisen rajua lasku on ollut rakentamisen alalla. Myös avointen työpaikkojen määrä on vähentynyt, mutta taloustilanteen parantuessa rekrytointien odotetaan kiihtyvän.

Keski-Suomen työttömyysaste oli vuoden 2024 marraskuussa 12,5 %, joka oli maan korkeimpien joukossa. Pitkäaikaistyöttömiä kaikista työttömistä työnhakijoista oli 36,5 %

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta ELY-keskuksittain

Lähde: TEM, ToimialaOnline

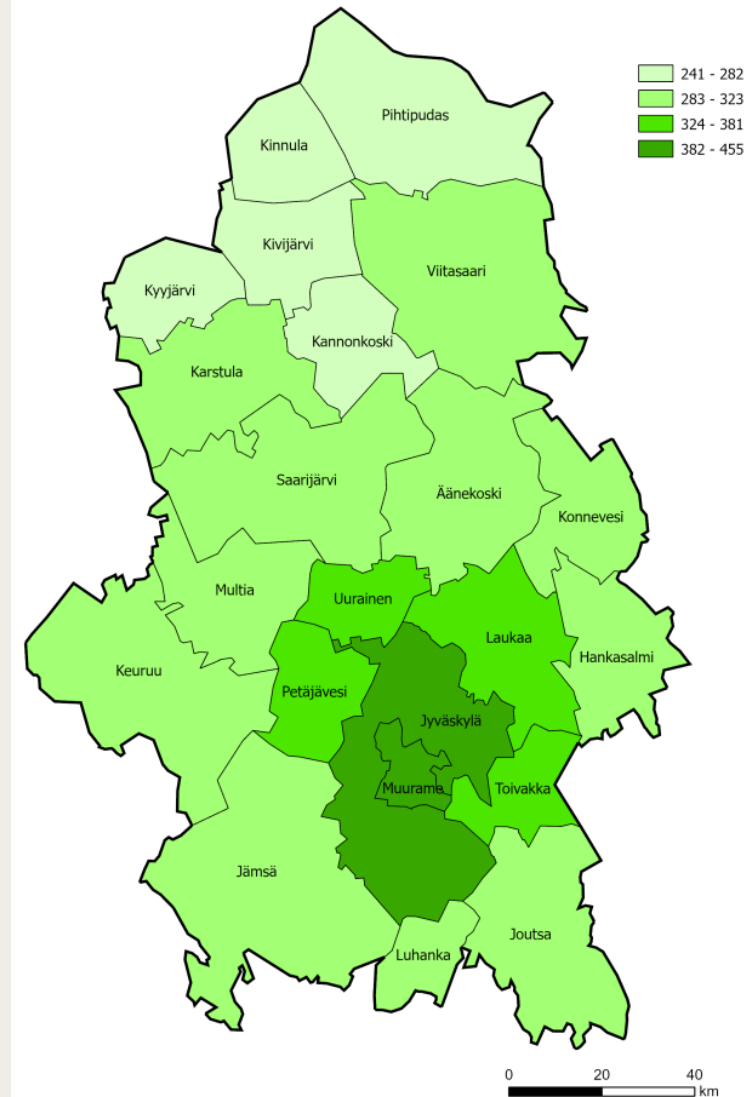

Väestön koulutustaso vaihtelee merkittävästi kuntien välillä

Väestön koulutustasomittain osoittaa perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräisen pituuden henkeä kohti 20 vuotta täyttäneessä väestössä.

Lähde: Tilastokeskus

Muurame	455
Jyväskylä	441
Laukaa	381
Petäjävesi	370
Uurainen	354
Toivakka	348
Jämsä	323
Luhanka	321
Keuruu	320
Äänekoski	317
Hankasalmi	311
Saarijärvi	306
Konnevesi	303
Multia	301
Karstula	300
Viitasaari	297
Joutsa	294
Kannonkoski	282
Pihtipudas	277
Kinnula	277
Kyyjärvi	261
Kivijärvi	241

T&K-panostukset kasvussa

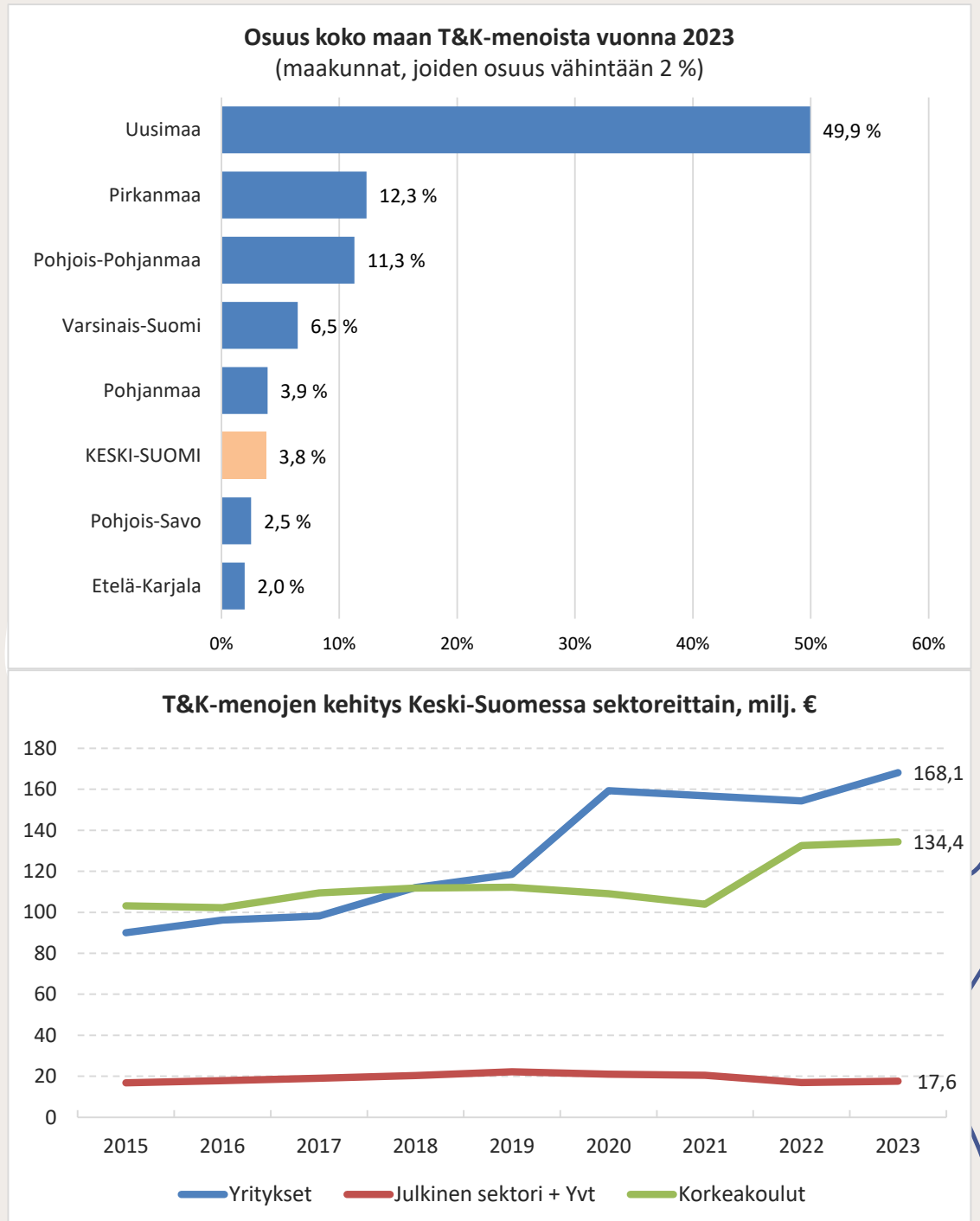
Keski-Suomen T&K-menot ovat maakuntien 6. suurimmat ja kattoivat vuonna 2023 3,8 % koko maan T&K-menoista.

Maakunnan korkeakoulujen osuus koko maan korkeakoulusektorin T&K-menoista on 6,6 %, kun vastaava osuus yrityssektorilla on 2,9 %.

Yritysten osuus T&K-menoista on Keski-Suomessa 53 % ja koko maassa 68 %. Yritysten T&K-panostukset ovat kaksinkertaistuneet viimeisten 10 vuoden aikana.

Jyväskylän seudun osuus T&K-menoista on 84 % ja Äänekosken 14 %. Äänekoskella T&K-toiminta nojaa vahvaan ja kehittyvään metsäbiotalouden ekosysteemiin.

Lähde: Tilastokeskus

Esimerkkejä investoinneista ja uusista avauksista

Puolustusteollisuus kukoistaa ympäri maakuntaa. Mm. Patria ja Nammo Vihtavuori Oy investoivat ja laajentavat. Jämsän Halliin tehdään 8 000 neliön rakennus, jossa Patria aloittaa F35-hävittäjien eturunkojen kokoonpanon. Patrian ja Puolustusvoimien palvelusopimus Suomen F-35-hävittäjähankeeseen ylläpito- ja huoltokäytön rakentamisesta tuo Jämsään 500 htv vuosina 2023–2031. Laukaassa Nammo Lapua investoi 52 M€ uuteen ruutitehtaan vakuuminjastoon ja nallitehtaan rakentamiseen vuosina 2024-2025. Lisäksi se on tehnyt 45 M€:n investointipäätöksen uudesta tykistökranaatinkuoria valmistavasta tehtaasta Jyväskylään.

Metsäbiotalouden ekosysteemi Äänekoskella vahvistuu. Metsä Groupin rakenteilla oleva kertopuutehdas käynnistyy loppuvuonna 2026. Investoinnin arvo on 300 M€. Valmistuttuaan tehdas työllistää suoraan 150 henkilöä ja 200 henkilöä arvoketjussa. Investointipäätöksiä ligniinituotteen koelaitoksesta sekä Kuura-tekstiilituotetehtaasta odotellaan.

Toyota perustaa 200 henkilöä työllistävän teknologiakeskuksen Jyväskylään. Lisäksi Central Finland Mobility Foundation (Cefmof) - Jyväskylän kaupungin, TOYOTA GAZOO Racing World Rally Teamin ja Toyota Mobility Foundationin perustama säätiö – kehittää hankkeita, joilla edistetään hiilineutraalisuutta ja kestävästä kaupunkikehitystä.

Vireon Hydrogen Oy rakentaa Suomen ensimmäisen suuren kapasiteetin vetytankkausaseman Jyväskylään. Hankkeessa demonstroidaan ratkaisua, jossa uusiutuvan vedyn tuotanto liikennekäyttöön toteutetaan tankkausaseman yhteyteen. Investointi vähentää hiilidioksidipäästöjä keskimäärin 7 200 tonnia vuodessa.

VTT on käynnistänyt tutkimusohjelman ja rakentaa Jyväskylään pilotointiympäristön metsäteollisuuden uudistamiseksi. Tavoitteena on kehittää uusia kuitupohjaisten tuotteiden valmistusprosesseja, joiden vesi- ja energiantensiivisyys on merkittävästi nykyistä pienempi.

Matkailun valttikortti Jämsän Himos kasvaa voimakkaasti. Osuuskauppa Keskimaa rakentaa Himokseen 121 lomahuoneistoa ja ravintolan. Investoinnin arvo on 32 M€. Kokonaisuus valmistuu loppuvuonna 2025.

Tuuli- ja aurinkovoimahankkeet etenevät. Vuoden 2023 lopussa tuotannossa olevan tuulivoiman kokonaisteho oli noin 320 MW. Kesällä 2024 rakenteilla oli 17 voimalaa teholtaan 101 MW. Suunnitteluvaiheen tuulivoimahankkeissa on kyse satojen miljoonien eurojen investoinneista, vaikka toteutuvaksi laskettaisiin alle puolet luvitettujen ja YVA-vaiheen hankkeiden kapasiteetista. Tuulivoima sijoittuu valtaosin pohjoiseen Keski-Suomeen.

Saavutettavuuden edistäminen

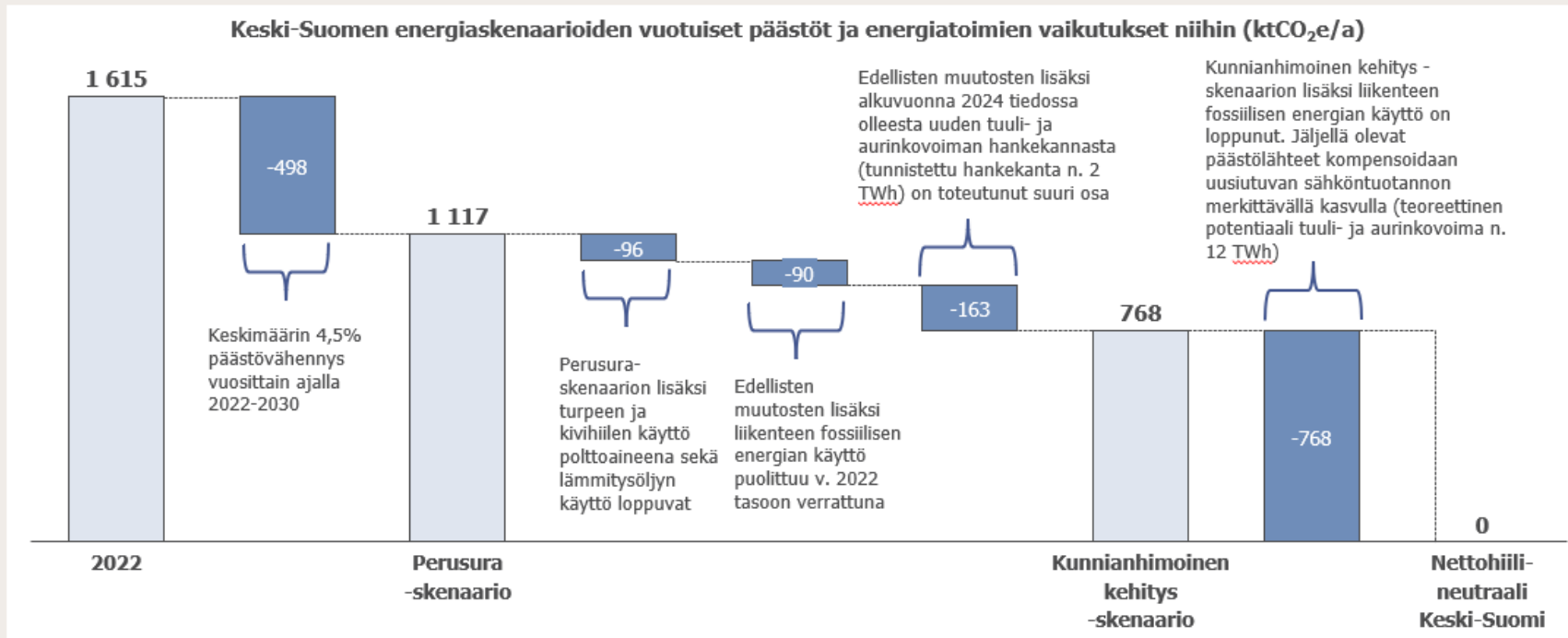
- Päärataan kytkeytyvä **Tampere-Jyväskylä rataosa** on Keski-Suomen saavutettavuuden ja kasvun kannalta tärkein raideliikenneyhteys. Yhteys on merkittävä niin vientiteollisuudelle kuin henkilöliikenteelle. Rataosa kuuluu pääväyliin ja on osa TEN-T -kattavaa verkkoa. Kehittämistarpeet liittyvät häiriöherkkyyden vähentämiseen, kapasiteetin riittävyyden varmistamiseen sekä henkilöliikenteen matka-ajan lyhentämiseen.
- **Vt 4 Vaajakosken kohdalla** on osa tärkeää valtakunnallista päätieyhteyttä sekä kansainvälistä TEN-T-ydinverkkoa pääkaupunkiseudulta Keski-Suomen kautta Pohjois-Suomeen. Tieosuus toimii Jyväskylän eteläisenä sisääntuloväylänä välittäen sekä pitkämatkaista, seudullista että paikallista liikennettä.
- **Lentoliikenne** varmistaa Keski-Suomen kansainvälisen saavutettavuuden. Jyväskylä-Helsinki lentoyhteys sähköisen lentoliikenteen pilottikohteeksi.
- Toimintavarmojen ja nopeiden **tietoliikenneyhteyksien saatavuus** kotitalouksille ja yrityksille on ehdoton digitaalisen saavutettavuuden edellytys Keski-Suomessa. Kiinteän verkon laajakaistakattavuudessa Keski-Suomi on jäänyt jälkeen.

Tunnistettu uusiutuvan energian potentiaali luo mahdollisuuksia toteuttaa Keski-Suomeen hiilineutraali energiajärjestelmä 2030-luvun aikana

- Energian kokonaiskäyttö Keski-Suomessa 21,8 TWh vuonna 2022 (-11 % vrt. 2019).
- Vuonna 2022 biojakeiden osuus tunnistetuista polttoaineista oli 80%, tuuli- ja vesisähkön osuus 1,8 %.
- Keski-Suomen hiilineutraalius-tavoitteen saavuttaminen vaatii mittavia toimenpiteitä kaikilla päästösektoreilla
- Energian varastointiratkaisut (vety, sähköakut, lämpövarastot) voivat nousta suureen rooliin lisääntyvän uusiutuvan energiantuotannon tasapainotuksessa

Luonto- ja ilmastotieto ohjaa maakunnan kehittämistä

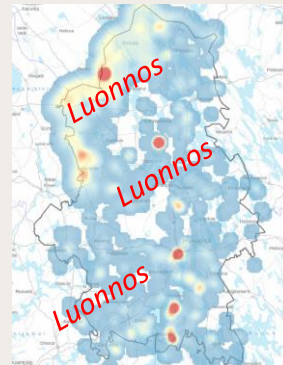
Selvitys Keski-Suomen hiilinieluista ja – varastoista valmistui syksyllä 2024

- Hiilinielujen nykytilan analyysi vuodelta 2023 osoitti Keski-Suomen maankäyttösektorin toimivan niukkana hiilinieluna.
- Tuore nielutieto mahdollistaa ilmastotyön kokonaisuuden arvioimisen maakuntatasolla. Päästöt ovat vielä moninkertaiset nieluihin verrattuna.

	kt CO ₂ e
Päästöt 2022	1405
Päästöt 2030 (-80 % 2007-> 2030)	476
Nielut 2023	-290
Nielut 2030	?

Selvitys Keski-Suomen luonnon tilasta valmistuu keväällä 2025

- Selvitykseen on koottu kokonaiskuva Keski-Suomen lajien ja luontotyyppien tilasta
- Osana työtä on määritelty Keski-Suomen vastuulajeja

Kuvaluonnos: Keski-Suomen vastuulajiehdotusten (pl. linnut) esiintymät lämpökarttana (heatmap) painotettuna uhanalaisuusluokalla.

Keski-Suomen luonto- ja ilmastotiekartta ja viherrakenneselvitys

- Vuonna 2022 valmistunut Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 –tiekartta laajennetaan vuoden 2025 aikana huomioimaan ilmastonmuutoksen hillinnän kokonaisuus (ml. Maankäyttösektori), ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja luontokadon hillintä
- Maakunnan viherrakennetta tarkastellaan vuoden 2025 aikana. Pohjalla on mm. selvitys arvokkaista luontokeskittymistä ja tuore luonnontilaselvitys. Taustalla on tarve luonnon monimuotoisuuden tukemisesta ja vahvistamisesta. Taustalla on myös maankäytön muutospainetta, jota aiheuttaa tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden suuri määrä. Painetta kohdistuu erityisesti maakunnan vielä erämaisille alueille.

Selvitykset on teetetty osana Lumoava-hanketta, joka on Euroopan Unionin osarahoittama.

Hyvinvoiva Keski-Suomi 2035

Visio

Suomen hyvinvoivimmat ja terveimmät ihmiset asuvat Keski-Suomessa

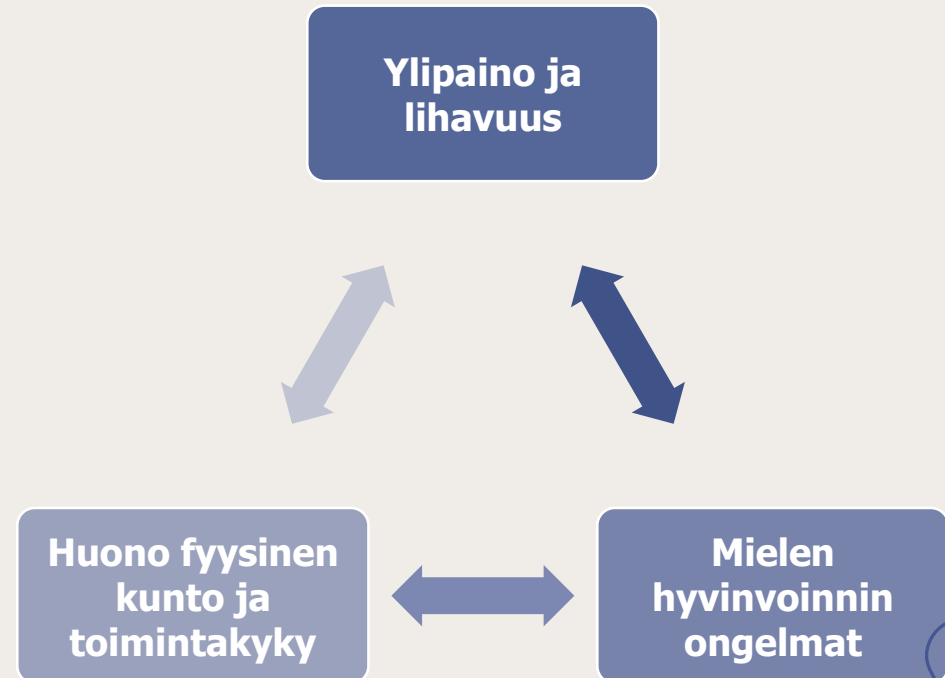
Missio

Keski-Suomessa kehitetään uusia, kestäviä, kustannustehokkaita ja Suomen olosuhteisiin monistettavia toimintatapoja väestön terveyden edistämiseen ja haavoittuvien henkilöiden kuntoutukseen ja hoitoon

Mukana

Jyväskylän yliopisto, Keski-Suomen hyvinvointialue sekä koko hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen joukkue

Valikoidut tärkeimmät kansanterveyden riskitekijät, joihin pyritään vaikuttamaan

KESKI-SUOMEN LIITTO

KIITOS!

